МИНИСТЕРСТВО ЭКОЛОГИИ И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ҺӘМ ТАБИГАТЬ РЕСУРСЛАРЫ МИНИСТРЛЫГЫ

ПРИКАЗ Казан шәһәре **БОЕРЫК**

1152-п 28.09.2017

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмасының санитар саклык зоналарын оештыру проектын раслау турында

Россия Федерациясе Су кодексы, «Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында» 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы федераль закон, «Су белән тәэмин итү чыганакларының һәм эчә торган су үткәргечләренең санитар саклык зоналары. СанПиН 2.1.4.1110-02» санитария кагыйдәләре һәм нормалары, «Җир асты суларын пычранудан саклауга карата гигиена таләпләре. СП 2.1.5.1059-01» санитария кагыйдәләре, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы Экология һәм табигать ресурслары министрлыгы мәсьәләләре» 2005 елның 6 июлендәге 325 номерлы карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы территориясендә эчә торган су һәм хуҗалык-көнкүрештә су белән тәэмин итү өчен кулланыла торган су объектларының санитар саклык зоналары проектларын раслау тәртибе турында» 2012 елның 29 февралендәге 177 номерлы карары нигезендә һәм Кулланучылар хокукларын яклау һәм кешенең уңай тормышы өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы (Татарстан) идарәсенең Түбән Кама шәһәре һәм Түбән Кама муниципаль районындагы территориаль бүлегенең проектның дәүләт санитар-эпидемиология кагыйдәләренә һәм нормативларына туры килүе турында 2014 елның 25 августындагы № 16.31.28.000.Т.000036.08.14 бәяләмәсен исәпкә алып, шулай ук «Жилкомсервис» ҖЧҖ тапшырган Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмасының санитар саклык зоналарын оештыру проекты нигезендә

БОЕРЫК БИРӘМ:

1.Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмасының санитар саклык зоналарын оештыру проектын (алга таба – Проект) расларга.

2. 1 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында су белән тәэмин итү чыганагының санитар саклык зоналары чикләрен билгеләргә.

3. 2 нче кушымта нигезендә Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ су алу скважиналарының санитар саклык зоналары чикләрендә территорияләрдән хуҗалык өчен файдалану режимын билгеләргә.

4. Проект күчермәсен Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитетына җибәрергә.

5. Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенә түбәндәге чараларны үткәрү турында тәкъдим итәргә:

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ су алу скважинасында санитар саклык зонасының чикләре, су алу корылмасының санитар саклык зонасы чикләрендәге территорияләрдән хуҗалыкта файдалану кагыйдәләре һәм режимы турында халыкка хәбәр итүне оештыру турында;

территорияләр үсешенең территориаль комплекс схемаларын, функциональ зоналарга бүлү схемаларын, җир корылышы схемаларын, районнарны планлаштыру проектларын һәм генераль планнарны эшләгәндә Проектны исәпкә алуны оештыру турында.

Министр Ф.С. Габделганиев

Татарстан Республикасы
Экология һәм табигать ресурслары министрлыгының
28.09.2017 № 1152-п
боерыгына 1 нче кушымта

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмасының санитар саклык зоналары чикләре

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы т.п. су белән тәэмин итү Югары Чаллы т.п. көньяк-көнбатыш читендә урнашкан ике су алу скважинасыннан (№1 һәм №2) башкарыла. Скважиналар арасындагы ераклык – 64 метр.

Югары Чаллы т.п. су алу скважиналарының географик координатлары:

скв. №1 - $55^0$21′45,54″ т.к., $51^0$46′2,52″ к.о.;

скв. №2 - $55^0$21′43,86″ т.к., $51^0$46′0,42″ к.о.

Санитар саклык зоналары өч пояс составына оештырыла: беренче пояс (катгый режимлы) су алу корылмасы урнашкан территорияне, барлык суүткәргеч корылмаларының һәм су үткәрү каналы мәйданчыкларын үз эченә ала. Икенче һәм өченче пояслар (чикләүләр пояслары) су белән тәэмин итү чыганагы пычрануын кисәтү өчен билгеләнгән территорияне үз эченә ала.

Санитар саклык зонасының I поясы.

Продуктив су горизонтларының яхшы саклануын исәпкә алып, Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖнең беренче ЗСО поясы һәм 2 нче номерлы "Жилкомсервис" ҖЧҖнең беренче поясы чикләре скважина тамагыннан 30 м радиус белән билгеләнә.

Санитар саклык зонасының II поясы

Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ су алу җайланмасының санитар саклык зонасындагы икенче поясы җир асты сулары агымы буенча сузылган эллипстан гыйбарәт.

Су алу скважинасының санитар саклык зонасындагы икенче поясның гомуми озынлыгы L=165 м тәшкил итә, шул исәптән җир асты сулары агымы буенча R = 90 м (көньяк-көнбатыш юнәлештә), җир асты

сулары агымы буенча өскә таба $r = 75$ м (төньяк-көнчыгыш юнәлештә).

Санитар саклык зонасының икенче поясының иң зур киңлеге d 160 метрга тигез.

Санитар саклык зонасының III поясы

«Жилкомсервис» ҖЧҖ Югары Чаллы т.п. су алу скважинасының санитар саклык зонасындагы өченче пояснның гомуми озынлыгы L=1276 м тәшкил итә, шул исәптән җир асты сулары агымы буенча $R = 993$ м (көньяк-көнбатыш юнәлештә), җир асты сулары агымы буенча өскә таба $r = 283$ м (төньяк-көнчыгыш юнәлештә).

Санитар саклык зонасының өченче поясының иң зур киңлеге d 1036 метрга тигез.

Татарстан Республикасы
Экология һәм табигать
ресурслары
министрлыгының
28.09.2017 № 1152-п
боерыгына 2 нче кушымта

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмаларының санитар саклык зоналары чикләрендә территориядән хуҗалык өчен файдалану режимы

1. Санитар саклык зоналарының беренче поясы

1.1. Санитар саклык зонасындагы беренче пояс территориясе өслек агымын аннан читкә агызып җибәрү өчен планлаштырылган, яшелләндерелгән, коймалап алынган һәм сак белән тәэмин ителгән булырга тиеш. Корылмаларга бара торган юллар каты өслекле булырга тиеш.

1.2. Санитар саклык зонасындагы беренче пояс территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми: биек кәүсәле агачлар утырту, төзелешнең су үткәрү корылмаларын эксплуатацияләү, үзгәртеп кору һәм киңәйтүгә турыдан-туры кагылышы булмаган барлык төрләре, шул исәптән төрле билгеләнештәге торбаүткәргечләр салу, торак һәм хуҗалык-көнкүреш биналары урнаштыру, кешеләрне яшәтү, агулы химикатлар һәм ашламалар куллану.

1.3. Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясендәге биналар ташландык суларны көнкүреш яки эшчәнлек канализациясенең иң якын системасына яки санитар саклык зонасындагы беренче поястан читтә икенче пояс территориясендәге санитар режимны исәпкә алып урнаштырылган җирле чистарту корылмалары станцияләренә агыза торган канализация белән җиһазландырылырга тиеш.

Искәрмәле очракларда, канализация булмаса, санитар саклык зонасының беренче поясы территориясе пычрануга юл куймый торган, нәҗесләрне һәм көнкүреш калдыкларын кабул итү өчен су үткәрми торган корылмалар төзелергә тиеш.

1.4. Санитар саклык зонасының беренче поясында урнашкан су үткәрү корылмалары скважина очлыклары һәм скважина авызлары, резервуарларның люклары һәм агызу торбалары һәм насосларга су тутыру җайланмалары пычрану мөмкинлеген калдырмауны исәпкә алып җиһазландырылырга тиеш.

1.5. Су алу корылмаларының барысы да су алу корылмасын проектлаганда һәм санитар саклык зонасы чикләрен нигезләгәндә

каралган проект җитештерүчәнлегендәге су алу корылмасын эксплуатацияләгәндә фактик дебитның туры килүенә системалы тикшерү уздыру аппаратурасы белән җиһазландырылырга тиеш.

2. Икенче һәм өченче пояслар буенча чаралар

2.1. Сулы горизонтларны пычрату ихтималлыгы өлешендә куркыныч тудыра торган барлык искергән, эшләми торган, җитешсезлекләре булган яки дөрес эксплуатацияләнми торган скважиналарны ачыклау, цементлау яки торгызу.

2.2. Яңа скважиналарны бораулау һәм яңа төзелешнең туфрак катламын бозуга бәйле эшләре дәүләт санитар-эпидемиология күзәтчелеге үзәге белән мәҗбүри килештереп гамәлгә ашырыла.

2.3. Яраксызланган суларны җир асты су горизонтларына агызуны, каты калдыкларны җир астында урнаштыруны һәм җир асты байлыклары белән эшләр башкаруны тыю.

2.4. Ягулык-майлау материаллары, агулы химикатлар һәм минерал ашламалар складлары, сәнәгый агынтыларны туплау, шлам саклау җайланмаларын һәм җир асты суларын химик пычрату куркынычы белән аңлатыла торган башка объектларны урнаштыруны тыю.

Мондый объектларны санитар саклык зоналарының өченче поясы чикләрендә урнаштыру бары тик якланган җир асты суларыннан файдаланганда гына, сулы горизонты саклау буенча махсус чаралар үтәү шарты белән, геологик контрольлек органнары бәяләмәсен исәпкә алып бирелгән дәүләт санитар-эпидемиология күзәтчелеге үзәгенең санитар-эпидемиология бәяләмәсе булган очракта гына рөхсәт ителә.

2.5. Файдаланыла торган сулы горизонтка турыдан-туры гидрологик бәйләнеше булган җир өсте суларын санитар саклаганда җир өсте суларын саклауга карата гигиена таләпләре нигезендә кирәкле чараларны үз вакытында башкару.

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районы Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмаларының санитар саклык зонасын оештыру проекты

Түбән Кама шәһәре, 2014 ел.

ЭЧТӘЛЕК

Кереш...4
1. Физик-географик очерк...5
2. Геологик төзелеш һәм гидрогеологик шартлар.............................6
3. Су алу җайланмасының геологик-техник тасвирламасы...11
4. Су алу җайланмасының санитар саклау зонасы поясы чикләрен нигезләү 12
5. Су алу җайланмасының һәм су алу корылмасына янәшә урнашкан җирлекнең санитар характеристикасы..16
6. Санитар саклык зонасы территорияләрендә саклык чараларын үткәрү буенча тәкъдимнәр..18

КУШЫМТАЛАР

1. ТР Түбән Кама муниципаль районы Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмаларының урнашуына күзәтү картасы. Масштаб: 100 000

2. Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмаларының санитар саклык зонасында икенче поясының урнашу схемасы. Масштаб 1:8000

3. Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмасының санитар саклык зонасында өченче поясының урнашу схемасы. Масштаб 1:50 000

4. Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ су алу скважиналары фотографияләре.

5. Санитар саклык зонасы (R һәм r) озынлыгын билгеләү графигы

6. ТР Түбән Кама районы Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ №1 суга разведка-эксплуатация скважинасы паспортының күчермәсе; ТР Түбән Кама районы Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ №2 суга разведка-эксплуатация скважинасы паспортының күчермәсе.

7. ТР Түбән Кама районының Югары Чаллы т.п. «ЖКХ-Сервис» ҖЧҖнең хуҗалык-эчә торган ихтыяҗлары өчен җир асты суларын чыгару өчен файдалануга тапшырыла торган җир асты байлыклары участогы турында гидрогеологик бәяләмә күчермәсе.

8. Югары Чаллы т.п. 1 һәм 2 номерлы скважиналардан алынган суга лаборатор тикшеренүләр беркетмәләренең күчермәләре (2 беркетмә)

9.«Жилкомсервис» ҖЧҖ артезиан скважиналары буенча санитар кагыйдәләрнең үтәлешенә һәм санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чаралар үтәлешенә производство контроле программасы; эчә торган суның сыйфатына производство лаборатория тикшерүенең план-графигы.

10. «Жилкомсервис» ҖЧҖ буенча 2014-2023 елларга җир асты суларын рациональ файдалану һәм аларны пычратудан саклау буенча табигать саклау чаралары планы

11. «Жилкомсервис» ҖЧҖ буенча 2013 елгы табигать саклау чаралары планы буенча хисап.

12.«Жилкомсервис» ҖЧҖ буенча Югары Чаллы т.п. буенча су куллану

һәм ташландык суларны агызу буенча баланс таблицасы

13. Су алу җайланмаларын эксплуатацияләүгә җаваплы затны билгеләү турында боерык күчермәсе

КЕРЕШ

Җир астыннан су алу җайланмаларының санитар саклык зоналарын оештыру — хуҗалык-эчәргә яраклы су белән тәэмин итү өчен файдаланыла торган җир асты суларын пычратудан саклау буенча төп чараларның берсе.

Санитар саклык зоналарын исәпләү СанПиН 2.1.4.1110-02 нигезендә башкарылды, ул су белән тәэмин итү һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларының санитар саклык зоналарын оештыру һәм алардан файдалануга карата санитар-эпидемиологик таләпләрне билгели.

Санитар саклык зонасында режим булдыру һәм тәэмин итүнең төп максаты булып су белән тәэмин итү чыганакларын һәм суүткәргеч корылмаларын, шулай ук алар урнашкан территорияләрне санитар саклау тора.

Санитар саклык зонасы составына өч пояс керә: беренче пояс — катгый режимлы пояс, икенче һәм өченче пояслар — чикләүләре булган пояслар.

Санитар саклык зонасының беренче поясы су алу җайланмалары урнашкан территорияне, барлык су үткәрү корылмаларының һәм су үткәрү каналының урнашу мәйданчыгын үз эченә ала. Ул су алу һәм су үткәрү корылмалары урнашкан урында су чыганагын очраклы яки аңлы рәвештә пычрату мөмкинлеген бетерү максатларында билгеләнә.

Санитар саклык зонасының икенче поясы су үткәрә торган горизонтны микроблы пычраклардан саклау өчен билгеләнгән. Җир асты сулары агымы белән микроблы пычраткыч чыганагының су алу җайланмасына таба хәрәкәт итүнең исәпләнгән вакыты Тм санитар саклык зонасының икенче поясы чигеннән су алу җайланмасына кадәрге

аралыкны билгеләүдә төп параметр булып тора, ул патоген организмнарның тереклек итү вакытыннан күбрәк булырга тиеш.

Санитар саклык зонасының өченче поясы җир асты суларын химик пычранулардан саклау өчен билгеләнгән. Санитар саклык зонасының өченче поясы чигенең урнашу шартлары нигезендә билгеләнә, әгәр дә аннан читтә химик пычратулар килеп чыкса, алар туклану өлкәсеннән читтә җир асты сулары белән күчеп, су алу җайланмасына ирешмәячәк. Җир асты суларының санитар саклык зоналарын проектлаганда шартлыча кабул итәләр: су йөртүчән катламга кергән химик матдәләр тотрыклы, ягъни җир асты сулары һәм токымнары белән үзара тәэсир итешү нәтиҗәсендә үз составын үзгәртми һәм концентрациясен югалтмый.

1.Физик-географик очерк

Җир асты байлыклары кишәрлеге Кама елгасының сул як ярында, Түбән Кама шәһәреннән көньякка таба 28 км, Югары Чаллы т.п. көньяк-көнбатыш читендә урнашкан. Су алу җайланмасы файдаланыла торган ике скважинадан тора, скважиналар арасы – бер-берсеннән 64 м (1 нче кушымта).

ТР территориясен геоморфологик районлаштыру схемасы буенча участок Бөгелмә калкулыгы районында, тирән эрозия бүленеше, асимметрик үзәннәр үсеше белән урнашкан. Түбән Кама районы Бөгелмә-Бәләбәй калкулыгының төньяк-көнбатышында урнашкан, ул төньякта һәм төньяк-көнбатышта Кама елгасының киң Үзәненә күчүче 180-200м, биеклектәге калкулык тигезлегеннән гыйбарәт. Рельефның

өслеге төньяк-көнбатышка таба түгәл чагылдырылган авышлык, бу юнәлештә Кама елгасының кушылдыклары булган Чишмә, Уратма, Зәй елгалары ага. Зәй үзәне асимметрична, аның уң яры биек (биеклеге агым буенча 50 дән 130 м га кадәр арта) һәм текә (текә яктан 20^0С кадәр һәм аннан да күбрәккә кадәр), сулы - сөзәк, әкренләп су белән аергыч тау битенә күчә. Елга челтәренең куелыгы көньяк-көнчыгышка таба 0,2-0,5 км/км^2 үсә. Җирле язгы ташкынның катламы 70 мм җитә. Межа чыгымнары 0,1-0,5-1,0 м^3/с (тәэмин ителешнең 50%) алып Зәй елгасының түбәнге агымында 15 м^3/с кадәр тирбәлә. Район елгаларының су режимы урман-дала зонасындагы су агымнары өчен түгәл чагылдырылган су, җәй-көз арасындагы яңгыр сулары бозыла торган сулар һәм тотрыклы кышкы арасындагы су агымнары өчен хас. Еллык йөзнең уртача күпьеллык күрсәткечләренең зурлыгы бик киң чикләрдә үзгәрә – 0,5 дән алып 5,0 кадәр һәм аннан да күбрәк – 1 км^2, шул ук вакытта иң зур агым Зая бассейны өчен хас..

Район территориясендә шактый куе чокыр-сыза челтәре үсеш алган. Озын (6-10 км һәм аннан да күбрәк) һәм чагыштырмача тирән булмаган (20 гә кадәр һәм сирәк 30 м кадәр) чокырлар һәм чокырлар Зәй елгасының сулъяк ярында урнашкан.

Геоморфологик яктан караганда, кишәрлек Зәй елгасының сулъяк ярында, Зәй-Уратма бүлекчәсенең приводлы сөзәклегендә урнашкан. Аның скважиналары районында 201,4 м тәшкил итә. Скважиналар авызының абсолют билгеләре – 105 м. Скважиналарның географик координатлары: скв.№1 - $55^0$21'45,54" т.к., $51^0$46'02,52" к.о., скв. №2 - $55^0$21'43,86" т.к., $51^0$46'0,42" к.о.

Климат ягыннан район уртача континенталь климат белән характерлана. Һаваның уртача еллык температурасы $2,9^0$С, гыйнварның уртача айлык температурасы – $13,8^0$С, минимумнар – 35^0С, кайчак – 47^0С кадәр җитәргә мөмкин. 400-410 мм явым-төшем көтелә, шуларның

дүрттән өч өлеше елның җылы чорына туры килә. Салкын булмаган чор озынлыгы – 125-135 көн, 10^0С югарырак температуралар белән – 140 көн. Һаваның уртача температурасы июль аена 13 сәгатьтә 23^0С, ләкин температураның абсолют максимумы 37^0С кадәр мөмкин. Соңгы кыраулар майның икенче декадасында тәмамлана, беренчеләре октябрьнең икенче декадасында башлана. Кар капламы булган көннәр саны 155; кар катламының уртача биеклеге 29-30 см чамасы.

Районда урман-дала зонасының зона туфраклары: соры урман, селтеле кара туфраклар һәм кәсле-көлсу туфраклар үсеш алган. Соры урман туфракларының төп массивлары Түбән Кама районының төньяк-көнчыгыш өлешендә тыныч рельефлы биек урыннарда урнашкан. Кара туфраклар нигездә Зәй елгасының сул як ярында киң полоса булып үскән. Агач-көлсу туфраклар Кама елгасының сул як ярында һәм Кама-Зәй елгасы арасында үсеш алган.

Район урман-дала зонасына керә һәм юкә һәм имән дәүләтендәге киң яфраклы урманнардан, каен һәм сирәгрәк усаклардан, шулай ук болынлы болынлы җирләрдән табигать үсемлекләре белән характерлана. Хәзерге вакытта территориянең шактый өлеше сөрүлек җирләре, печән һәм көтүлекләр өчен үзләштерелгән.

Түбән Кама районы – зурлыгы буенча өченче һәм икътисади әһәмияте буенча Татарстан Республикасында икенче, аңа Татарстанда җитештерелә торган сәнәгать продукциясенең 23% һәм экспортның 30% туры килә. Түбән Кама муниципаль районы-Россиядә иң эре нефть химиясе сәнәгате үзәге: аның территориясендә «Нижнекамскнефтехим» ААҖ, «Нижнекамскшина» ААҖ, «ТАИФ-НК» ААҖ, «ТАНЕКО» ААҖ, «Камаглавстрой» идарә компаниясе» ААҖ, «Түбән Кама ҖЭҮ» генерацияләү компаниясе» ААҖ филиалы урнашкан. Районда язгы бодай, көзге арыш, арпа, солы, бәрәңге, яшелчә игелә. Терлекчелекнең төп тармаклары – ит-сөт терлекчелеге, дуңгызчылык, кошчылык.

2. Геологик корылышы һәм гидрогеологик шартлар

Техник яктан караганда, карала торган территория Көньяк-Татар гөмбәзе һәм Сарай бөгелеше кушылу зонасында урнашкан. Зәй чикләрендә берничә бертөрле зона һәм бөгелешләр һәм ияр сыман түбәнлекләр аерылып тора. Су алу җайланмасының урнашу участогы Зәй чыгышының Зычан бөгелешенә туры килә.

Геологик, гидрогеологик, инженер-геологик һәм экологик-гидрогеологик төшүләр материаллары буенча (Сөнгатуллин Р. Х., 2000 ел, Солнцев А.В., 2005 ел, Задорожный П.М. һ.б., 1982 ел), шулай ук 1:200000 масштабындагы ТР доплейстоцен катламнарының җыелма геологик картасы (Марамчин С.А., Уланов Е.И., 1997 ел) буенча төче җир асты сулары белән бәйле геологик кисемнең өске өлеше (Уфа ярусының Түбән Пермь (Урал буе) катламнары, Казан һәм Уржум ярусларының урта Пермь (биармия) катламнары, эрозион суларны башкара торган неоген булмаган катламнар белән тәэмин итә. Кама елгасы, Зәй, Уратма елгаларының палеоврезалары һәм дүртенчел катламнардан гыйбарәт. Кисемгә стратификация Дәүләт геологик картасының Урта Идел сериясе легендасы нигезендә бирелгән (Н.Новгород, 2005 ел.).

Уфа ярусы Соликам һәм Чишмә офыкларына бүленә.

20м га кадәр егәрлекле соликам горизонты юылган, еш кына Сакмар катламнарының ябылган өслегән трансгрессив рәвештә яба. Бөтен җирдә, Чишмә катламнары астында ятып, көндезге өслеккә чыгу юлын тудырмыйча, киң таралган. Горизонт известьташ, мергель, балчык, алевролит катламнарыннан корылган.

Солкамда яткан Чишмә офыгы бөтен җирдә киң таралыш алган. Аның куәте – 55-120 м. Көндезге өслеккә чыга алмый. Яңа Чишмә горизонтының югары чиге иртә Казан яшендәге кызыл төстәге балчык-

алевролит токымнарын соры «лингул» балчык белән алыштыру буенча билгеләнә. Чишмә офыгы бертөрле кызыл төстәге токымнардан тора: комлыклар, балчык һәм алевролит токымнарыннан тора, сирәк мергельләр, известьташ, доломитлар бар. Кисем тигезсез рәвештә гипсланган.

Түшәк токымнарда аермачык күренеп торган килешмәүчәнлек белән трансгрессив ятучы Казан ярусы аскы һәм өске күтәрелешкә бүленә.

Түбән Казан подьярусының стратиграфик шкаласында Бөгелмә, Байкал, Камышлы һәм Барбаш калынлыгына туры килә. Бөгелмә һәм Байтуган калынлыгының кисемнәре диңгез фацияләре, Камышлы диңгез һәм континенталь, барбаш континенталь факцияләре белән тәкъдим ителгән. Түбән Казан утырмаларының куәте – 55-95 м, уртача 70 м. Түбән Казан утырмалары көндезге өслеккә чыкмый.

Яшел-соры, вак һәм урта бөртекле, бөртекле-бөртекле, балчык бөртекләре булган Бөгелмә утырмалары 10-20 м егәрлегенә ия битуминоз ("гудрон") комлыкларында, конгломератлар линзасы белән азан яшендәге палеодепрессияләрдә кызыл төстәге Уфа катламнарында ята.

Байтуган калынлыгы балчык, комташ, алевролит, известьташ һәм мергельләр белән урнашкан; аның куәте 20-32 м. Байкал киселешендә төп рольне соры һәм караңгы соры известьле балчык тәшкил итә, аның аскы капчыгын брахиопод (башлыча лингул) һәм башка фауна күп булу белән еш кына шартлы рәвештә «лингула балчыклары» дип атыйлар.

11-31 м куәтле Камышлы калынлыгы: соры һәм кызыл төстәге комлыклар, балчык, мергель, известьташ, күмер катламнары булган алевролитлар. Диңгез балчыгы һәм алевролиты соры төсле буяуга ия, ә аларның континенталь аналоглары кызгылт коңгырт төстә. Агачларның калдыклары, күмер һәм бакыр минерализациясе күренешләре, катлам катламының үзенчәлеге булып тора.

Барбаш тирелеге кызгылт көрән алевролит һәм ком бөртекләре һәм сирәк кенә мергельләр, известьташ катламнары булган балчык белән капланган. Калынлыгы 11-29 м тәшкил итә.

Югары Казан асъярусы известьташларның һәм мергельләрнең аз куәтле катламнары белән бер төрле балчык-алевролитлы кызыл төстәге катламнарны үз эченә ала. Югары Казан подъярусы, ритмик яктан караганда, дүрт калынлыкка (астан өскә) бүленә: Казан яны, Печище, Югары Ослан, Моркваши подъярусы. Һәр калынлык комташ, алевролитлар, конгломерат катламнары белән башлана һәм балчыклы һәм карбонат токымнары белән тәмамлана. Асъярусның гомуми егәрлеге 52 дән 83 м кадәр, уртача 67 м кадәр җитә. Күтәрү бусагасы эрозия базисыннан югарырак ята, түбән субүләр һәм биек сулыклардагы битләрнең өске өлешләрен кертә, соңгы очракта уржум ярусы токымнары белән аралаша.

Казан яны калынлыгы (егәрлеге 12-30 м) балчыклы-алевролит һәм төрле комнары белән аерылып тора.

Печище калынлыгы 10-31 м егәрлеккә ия. Казан читендәге асылмалы катламнар белән чагыштырганда, биредә балчык һәм алевролитлар, карбонат токымнары һәм конгломератлар сирәк.

12-28 м егәрлекле Югары Ослан калынлыгы литологик төрлелек бүленеше буенча Казан буе калынлыгы белән чагыштырырлык. Известьле комташлар.

Моркваши калынлыгының егәрлеге 6-28 м. Токымнар нисбәте Казан һәм Югары Ослан калынлыгы өчен дә охшаш. Югары Казан күтәрелешенең башка стратоннарыннан аермалы буларак, карбонат токымнарының иң зур микъдарында һәм конгломератларның булмавында.

Геоген булмаган күл-аллювиаль катламнар Зәй елгасының тирән вакланган палеодолинасын башкара; аларның куәте 150-200 метрга җитә.

Югары өлешендә неоген кисеменең киңлеге 4-5 км тәшкил итә. Нигездә Казан һәм Уфа, ә артык тирәнлектә — соликам утырмалары.

Өске миоценның Чишмә свитасы, Кимерия региоярусы һәм Сокольск, Чистай, Аккулаев һәм Биклән свиталары астан өскә таба аерылып тора. Неогенда балчык, ком һәм чуерташлар 10% якын мәйданны били.

Палеоүзәнгә карата карала торган су алу җайланмасы аның прибор өлешендә урнашкан, анда 28 м егәрлектәге неоген булмаган катламнар балчык һәм алеврит катламнары булган комнар, гравий-тау катламнарының базаль горизонты булган.

Төп токымнар - 0,5-2,0 дән 10-15 м кадәр егәрлектәге туфраклы балчык, сирәгрәк балчык, балчыклы ком катламнарыннан торган тышлык белән капланган.

Зәй-Уратьма су бүленгән участогында Уржум катламнары каралмый.

Региональ гидрогеологик районлаштыру буенча (В.В.Кузнецов, 2002 ел) карала торган территория Кама-Нократ артезиан бассейнының көнчыгыш өлешендә урнашкан. Россиянең 1:200000 масштабындагы дәүләт гидрогеологик картасы битләренең Урта Идел сериясе легендасы нигезендә кисемнең өске өлешендә түбәндәге гидростратиграфик бүлекчәләр бирелгән:

- суны начар үткәрә торган локаль су йөртүчән неоген комплексы;
- түбән Казан карбонат-терриген свитасы;
- сулы чишмә терриген комплексы;

Аерып чыгарылган сулы бүлекчәләр актив су алмашына торган зонада урнашкан. Бу зонада җир асты агымнары хәрәкәте Зәй елгасы

йогынтысында урнашкан. Югары Казан утырмаларының су китерелеше монда каралмый, чөнки су алу участогында бу катламнар юылган.

Өслектән беренче булып Палео-Зәйнең неоген катламнарына туры китерелгән локаль үтеп керә торган неоген булмаган комплекс урнашкан. Балчыклы ком, вакташ һәм чуерташлы ком, алевритлар, аз су үткәрә торган туфраклы балчык һәм балчык су йөртүчән катламнар булып тора. Су йөртүчән катламнарының куәте 0,5 тән 27,4 м кадәр җитә, ешрак 4 м артмый. Комплекс табанында гравий-чуерташ утырмалары катламнары ята. Фильтрация коэффициенты тәүлегенә 1,2-4,8 м тәшкил итә.

Комплекс сулары пластлы-үтеп чыга торган, һәркайда диярлек, комплексның түбәсе өстендә 23 м кадәр зурлыктагы этемле. Су сыйдыручы токымнарның өслегенә һәм комплексның өске өлешендә 8,5 метрга кадәр тирәнлектәге этемсез сулар булуы билгеләнә.

Комплексның су белән тәэмин итүчәнлеге начар. Су дәрәҗәсе 1,5-34,0 м кадәр кимегәндә скважиналарның дебитлары 1,8 л/с тәшкил итә, чагыштырма дебит – 0,15 л/с. Алювиаль катлам сулары белән гидравлик бәйләнеш шартларында өскә таба су күплеге күзәтелә яки түбәнгерәк Пермь су йөртүчән бүлекчәләренең җир асты суларын бушату белән аңлатыла.

Неоген катламнарның сулары бар җирдә дә таралыш алган, 0,66-2,2 г/л минерализацияләнгән гидрокарбонат кальцийлы яки кальций-магнийлы состав белән, 10,7 ммоль/л кадәр артык катылыгы белән характерлана.

Җир асты суларын тукландыру атмосфера явым-төшемнәрен һәм елга суларын инфильтрацияләү, шулай ук катнаш су керту комплексларыннан башкарыла. Дренаж елга һәм яр-сыза челтәре аша башкарыла.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү өчен неоген комплексы тигез булмаган су белән тәэмин итү һәм өслектән пычратудан саклану аркасында файдаланылмый.

Астарак карбонат-терригенлы йомшак сулы су йөртүчән свита, түбән Казан ярусына туры килә торган, бөтен җирдә киң таралган, тальвега палеоүзәннәрдә юылган. Су сыйдыручы токымнар булып ярыклы комташ һәм известьташлар, сирәгрәк алевролитлар һәм мергельләр тора, аларның куәте 1,0 м башлап 4,5 м кадәр үзгәрә. Су катламнары тыгыз балчык һәм алевролитлар белән бүленгән, һәм бу катлам катламнарның барысы да бердәм гидравлик бәйләнгән системаны тәшкил итә.

Түбән Казан свитасы өзлексез-терәк системадан гыйбарәт. Өслектән беренче су катламы югары Казан свитасы белән каплану хисабына көчсез басымга ия; һәр түбән катламда басым арта. Басымның биеклеге 25-87 м тәшкил итә.

Свитаның сулылыгы тигез түгел. Скважиналарның дебитлары: 0,1-5,0 л/с, сирәгрәк: 8,0-12,5 л/с, фильтрация коэффициенты – тәүлегенә 0,3-75,2 м, су үткәрүчәнлеге тәүлегенә 8-607 $м^2$ тәшкил итә. Чишмәләрнең дебиты – 0,03-5,25 л/с.

Химик состав буенча җир асты сулары күбесенчә төче (минерализация дәрәҗәсе 0,5-0,8 г/л), гидрокарбонатлы, сирәгрәк гидрокарбонат-сульфатлы, кальций һәм магний-кальцийлы. Су составының төп үзгәреше югары тектоник ярыклылык зоналары буенча тирән горизонтларда суларны бушату хисабына башкарыла; суларны минерализацияләү 3,5-4,3 г/л га кадәр арта. Өске пычрану күрсәткече булып минеральләшү дәрәҗәсенең 1,3 г/л кадәр артуы, нитратлар микъдары, окисьлануы тора.

Туклану өслеккә чыгу участокларында атмосфера явым-төшемнәре хисабына башкарыла, ә ул өслектән икенче һәм өченче булган

урыннарда, югары Казан свитасыннан аркан һәм астан су агу хисабына башкарыла. Бушату елгалар үзәнендә, палеоврезларда бара; су бүленгән урыннарда түбән ятучы сулы чишмә комплексыннан су ташый.

Свита сулары хуҗалык-эчәргә яраклы ихтыяҗ өчен киң кулланыла, ул торак пунктларны, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы объектларын су белән тәэмин итүнең төп чыганакларыннан берсе булып тора. Эксплуатация ялгыз скважиналар, сирәк коелар һәм каптажланган чишмәләр ярдәмендә башкарыла.

Су йөртүчән чишмә терриген комплексы бөтен җирдә таралган. Җир асты сулары, нигездә, чишмә катламнарының балчыклы-аргиллитлы калынлыгында комлы һәм алевролит катламнарының егәрлеге буенча тотылмаган катламнарына туры килә. Су сыйдыручы катламнарның егәрлеге, гадәттә, 3,0-8,0 м. Су үткәрелә торган һәм су ала торган токымнарның мәйданы буенча тотылмавы аерым су күтәрүче горизонтлар арасында гидравлик элемтәне аңлата.

Бөтен җирдә диярлек су этеменең биеклеге 18,6-150 м. Скважиналарның дебитлары – 0,1-5,1 л/с, түбәнәйгән урыннарда 2,0-36,0 м, ә чишмәләрнең дебитлары – 0,1-0,3 л/с. Сулы токымнарның фильтрлау коэффициенты тәүлегенә 0,2-20,6 м/с кадәр үзгәрә, су үткәрүчәнлеге – 1,8 км башлап 535 $км^2$ кадәр үзгәрә.

Җир асты суларының уңай структуралары чикләрендә 0,5-0,7 г/л минерализациясе булган гидрокарбонат магния-кальцийлы комплексының җир асты сулары. Комплекс ятмаларының тирәнлеге арту белән, суларның составы гидрокарбонат-сульфатлы һәм сульфатлы үзгәрә, минерализация 1,5г/л кадәр арта. Комплекс суының мирас булып калган ярык зоналары буенча түбән катламнарда ятучы суларның артуына бәйле рәвештә сульфатнохлорид натрий составы алына, минерализация 6,0-7,6 г/л (Зая үзәне) кадәр арта.

Туклану су бүлекләрендә югарырак ятучы су йөртүчән бүлекчәләрдән агып чыгу хисабына, ә чишмә катламнарының көндәлек өслеккә чыгу урыннарында атмосфера явым-төшемнәренең инфильтрациясе исәбенә бара. Суның агышы палеоелгалар һәм елга үзәннәрендә бара.

Чишмә су йөртү комплексы торак пунктларны, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләрен су белән тәэмин итүнең мөһим чыганагы булып тора. Комплексның өске өлешендәге төче суны эчәргә яраклы максатларда куллану өчен аеруча уңайлы. Ялгыз скважиналар, сирәгрәк скважиналар, кое һәм чишмәләр ярдәмендә файдаланыла.

3. Су алу җайланмасының геологик-техник тасвирламасы

Югары Чаллы торак пунктында «Жилкомсервис» ҖЧҖ су алу корылмасы ике скважинадан тора, алар бер-берсеннән 64 м ераклыкта бистәнең көньяк-көнбатыш читендә урнашканнар. Ике скважина да гамәлдә. Эксплуатациягә түбән Казан карбонат-терриген свитасы кабул ителгән.

Скважиналарның төп характеристикалары таблицада китерелгән.

Скв. №, урнашу урыны	Бор. елы, тирәнлеге: тамак өлеше, м	Су кабул итү өлеше		Су сыйдырышлы токымнар	Су дәрәҗәсе: тирәнлеге, м абс. там., м	Төзелеш суырт. сыйф.	
		төре	Аралык, м			Дебит, $м^3$/сәг	Түбәнәю м
1 Югары Чаллы	1991 90,0 105,0	Челтәрле Челтәрле	168 610-65,0 168 69,0-78,0	Известьташ, комташ	160 89,0	10,0	46,0

2 Югары Чаллы	1991 110,0 105,0	Челтәрле Челтәрле Ярыклы	168 61,0-65,0 168 69,0-72,0 168 94,0-100,0	Известьташ, комташ	160 89,0	10,0	46,0

Артезиан скважиналарыннан чыгарыла торган су Югары Чаллы т.п. халкының хуҗалык-эчәргә яраклы ихтыяҗларын тәэмин итү өчен кулланыла. Якын арада әлеге суны башка максатларда куллану күздә тотылмый. Югары Чаллы т.п. суга ихтыяҗ су куллану нормативлары буенча исәпләнгән, ул елына 98,55 мең $м^3$ тәшкил итә (тәүлегенә 270 $м^3$).

Суга норматив ихтыяҗдан чыгып, скважиналарның киләсе эш режимы планлаштырыла. Скважиналар ел дәвамында чиратлап эксплуатацияләнә, тәүлек дәвамында — график буенча. №1 скважинада номиналь җитештерүчәнлеге елына 16 $м^3$ булган ЭЦВ 616-110 насосы урнаштырылган, №2 скважинада – ЭЦВ 6-10140 насосы. Скважиналардан чыгарыла торган су сыешлыгы 25 $м^3$ булган су манарасына бирелә, аннан бүленеш челтәренә элгә.

Химик состав буенча җир асты суларының карала торган участогында түбәндәге сыйфат белән характерлана: коры калдык — 0,36 г/л, гомуми катылыгы 5,86 мг-экв./л; хлоридлар микъдары — 1 ,94 мг/л, сульфатлар — 57,7 мг/л, нитратлар – 0,5 мг/л, гомуми тимер 0,2 мг/л тәшкил итә. Су сыйфаты органолептик, химик, микробиологик һәм радиологик күрсәткечләр буенча СанПиН 2.1.4.1074-01 таләпләренә туры килә (8 нче кушымта).

4.Су алу зонасы поясы чикләрен нигезләү

Санитар саклык зонасының беренче поясы чикләрен билгеләгәндә, җир асты байлыклары кишәрлегендә (неоплейстоцен һәм Казан

утырмалары) катламнарның калынлыгы 61 м куәтле булган түбән Казан карбонат-терриген свитасының нәтиҗәле горизонтының ябык булуын игътибарга алырга кирәк. Балчык токымнарының суммар егәрлеге 32 метр чамасы тәшкил итә (делювиаль һәм солифлюкцион туфраклы балчык, түбән Казан тыгыз соры балчык). Шулай итеп, свитаның җир асты суларын сакланган суларга кертергә һәм санитар саклык зонасының беренче поясының чикләрен Югары Чаллы т.п. скважиналардан 30 метр ераклыкта билгеләүне тәкъдим итәргә мөмкин.

Санитар саклык зонасының икенче һәм өченче поясы чикләрен билгеләү өчен «Хуҗалык-эчәр су белән тәэмин итүнең җир асты чыганакларында санитар саклык зоналарының 2 нче һәм 3 нче пояслары чикләрен билгеләү өчен гидрогеологик исәпләмәләр буенча киңәшләр»нең (М., ВНИИ ВОДГЕО, 1983, 102 бит) исәп-хисап формулаларын файдаланабыз.

Санитар саклык зонасының икенче поясы чиге гидродинамик исәп-хисаплар белән, өслектән пычранудан саклану дәрәҗәсен исәпкә алып билгеләнә. Су алу җайланмасының микроб пычрануыннан саклану шартларын бәяләгәндә, санитар саклык зонасының 2 нче поясының үлчәме Т = Тм вакытыннан чыгып билгеләнә, биредә Тм - бактерияләрнең исән калу вакыты. Су үткәрә торган продуктив комплекс атмсофера явым-төшемнәре белән бергә өслектән ирекле инфильтрация юлы белән грунт сулары дәрәҗәсенең ирекле өслегенә аэрация зонасы аша, ә аннан соң, су сыйдырышлы токымнарның катлы-катлы калын катламы аша астан килгән вертикаль фильтрация юлы белән су үткәрә торган комплекска эләгүе нәтиҗәсендә пычрана ала. Димәк, аэрация зонасы аша вертикаль буенча пычранган суларның төп эксплуатацион катламга кадәр үтеп керү вакытын беренчел исәпләргә мумкин, ягъни түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

$$T = Tм - To$$

Кисемтә кат-кат төзелгән очракта То зурлыгы түбәндәге формулалар буенча билгеләнә ала:

а) пычранган суларны инфильтацияләү интенсивлыгы аз булганда (Е < Ко):

$$\sum T_{0i} = \sum \frac{m_{0i} n_{0i}}{\sqrt[3]{\varepsilon^2 k_{0i}}}$$, биредә (1)

k_{oi}– аэрация зонасындагы токымнарның 1 нче катламының вертикаль фильтрлау коэффициенты, м/тәүлек;

n_{oi} - аэрация зонасы токымнарының 1 нче катламының актив күзәнәклелеге;

е – инфильтрацион туклану индексы, м/тәүлек;

m_{oi}- аэрация зонасы токымнарының i-нче катламының егәрлеге (җир асты сулары дәрәҗәсенең беренче су офыгы өслегеннән торышы тирәнлеге).

б) инфильтрациянең шактый интенсивлыгы булганда (Е > Ко):

$$\Sigma T_{oi} = \Sigma \frac{m_o n_o}{Ko},$$ (2)

Су алу җайланмасы урнашкан участокта инфильтрация интенсивлыгын билгелибез. Атмосфера явым-төшемнәренең еллык инфильтрациясе Уп җир асты сулары катламының биеклегенә тигез һәм әлеге формула буенча билгеләнә:

Уп 35,5 • Мп, биредә (3)

Мп – җир асты сулары модуле, л/с• км2.

Әлеге территория өчен җир асты сулары модуленең әһәмияте л/с·км(В.В.Кузнецов, 2002 ел). Формула буенча (3) алабыз: Үn=71, 71 мм/ел, ул чакта

ε = 0,0002 м/тәүлек. =2*10-4 м/тәүлек.

Әлеге су алу скважинасы өчен барлык токымнарны аэрацияләү зонасын фильтрацияләү коэффициенты тәүлегенә 10^4 артык, е < Ко шуңа күрә (1) формула буенча исәплибез.)·

Ике скважинаның да аэрация зонасы кисемендә 16 м егәрлеге түбәндәге катламнардан тора:

1. Урта-югары плейстоцен делювиаль һәм солифлюкцион туфраклы балчыклар:

егәрлеге 12 м,

актив күзәнәклелеге – 0,1, фильтрация коэффициенты 0,01 м/тәүлек.

2. Балчыклы неоген комнары: егәрлеге 4 м,

актив күзәнәклелеге – 0,2, фильтрация коэффициенты 0,5 м/тәүлек.

Формулага (1) төрле токымнарның һәр литологик төрләре параметрларының сандагы мәгънәләрен һәм аларның әһәмиятен күрсәтеп, алачакбыз:

$$\Sigma T_{oi} = \frac{12*0,1}{\sqrt[3]{(2*10^{-4})^2*0,01}} + \frac{4*0,2}{\sqrt[3]{(2*10^{-4})^2*0,5}} = 1924 \text{ тәүлек.}$$

Хәзерге климат шартлары өчен бактерияләрнең исән калуы өчен исәп-хисап вакыты 200 тәүлек тәшкил итә. Вертикаль буенча суга пычракның үтеп керү вакыты То = 1924 тәүлек, бу вакыт бактерияләрнең исән калу вакытыннан Тм (ул 200 тәүлеккә тигез) шактый күп.

Бу очракта су белән тулыландырылган өлеш буенча инфильтрация тизлеген исәпләүнең мәгънәсе юк, чөнки аэрация зонасы аша пычранган суларның вертикаль буенча үтеп керү вакыты инде 200 тәүлектән артык. Бу исә эксплуатацияләнә торган җир асты сулары горизонтының җитәрлек дәрәҗәдә якланганлыгы турында нәтиҗәраслый.

Санитар саклык зонасының өченче поясы чикләрен билгеләү өчен шулай ук Күрсәтмәләрнең исәп-хисап формулаларыннан файдаланабыз. .».

Карала торган су алу өске сулыклардан һәм сулыклардан ерактарак изоляцияләнгән су горизонтында ике скважинадан торган су алу җайланмасы буларак квалификацияләнә. Бу участокта җир асты суларын бушату неоген булмаган вакытта бара.

5. Су алу корылмасы урнашкан кишәрлекнең санитар характеристикасы

Геоморфологик яктан участок Зай елгасының сул як ярында, Зәй-Уратма су бүленгән урыннарында урнашкан. Су алу җайланмасыннан көньяк-көнчыгышка таба Зәй елгасының сул як кушылдыгы — инеш ага. Су алу корылмасы ике скважинадан тора. Югары Чаллы торак пунктында иң якын торак йорт кырый №2 скважинадан төньяк-көнчыгышка таба 316 м урнашкан.

Санитар саклык зонасының беренче поясы

Су алу җайланмасы төзелештән ирекле мәйданда урнашкан. №2 скважина яфраклы урманның зур булмаган биләмәсендә, суэтем манарасы янында урнашкан, №1 скв. - №2 скважинадан төньяк-көнчыгышка таба 64 м, болында урын алган. Скважина авызлары өслеккә чыгарылган һәм герметик ябылган, су пробаларын сайлап алу өчен краннар белән җиһазландырылган. Скважиналарның павильоннары юк. Скважинадан чыгарыла торган су 25 $м^3$ сыешлы су манарасына тапшырыла, алга таба су бүленә торган челтәргә китә. Скважинаның урнашу мәйданы тигез түгел, табигый үләнле үсемлекләр белән

капланган. Санитар саклык зонасының беренче поясы коймалап алынмаган. Скважинага җәяүле юлы юк.

Гидрогеологик нигезләүнең 4 нче бүлегендә башкарылган эшләр нигезендә файдаланыла торган аз сулы локаль сулы Түбән Казан карбонат-терриген свитасы җир асты суларының чикләре якланган булып тора. Шул нигездә санитар саклык зонасының беренче поясы чиген скважиналардан 30 метр ераклыкта билгеләргә киңәш ителә.

Беренче пояс чикләрендә чит корылмалар юк. Санитар саклык зонасының беренче поясы мәйданында якын арада яңа биналар, корылмалар һәм җайланмалар төзү һәм урнаштыру планлаштырылмый.

Санитар саклык зонасының икенче поясы

Гидрогеологик нигезләүнең 4 бүлеге буенча башкарылган эшләр буенча, әлеге су алу корылмасының санитар саклык зонасындагы икенче пояс 165х160 метр зурлыгындагы озынча түгәрәктән гыйбарәт, шул исәптән агымы буенча өскә (көньяк-көнбатыш юнәлештә) — 90 м, агым буенча аска таба (төньяк-көнчыгыш юнәлештә) — 75 м, максималь киңлеге — 160 м. Икенче пояс территориясе яфраклы куе урман һәм болын биләгән яшел зонадан гыйбарәт.

Югары Чаллы торак зонасында барлыкка килгән хуҗалык-көнкүреш агып төшүче суларын артка калдыру, фильтрационга каршы җиһазландырылган, шартнамә нигезендә махсуслаштырылган оешма тупланган саен, җир өсте чокырларына гамәлгә ашырыла. Казылма чокырлар санитар саклык зонасының беренче һәм икенче поясларыннан читтә урнашкан.

Санитар саклык зонасының икенче поясы чикләрендә җир асты суларын микроблар белән пычрату куркынычы тудыручы объектлар

(чокырлы шәхси секторның канализацияләнмәгән торак йортлары, зиратлар, үләт базлары, ассенизация басулары, фильтрация кырлары, тирес саклау урыннары, силос траншеялары, терлекчелек һәм кошчылык предприятиеләре, эшләми торган скважиналар) юк. Уңай санитар хәл алынган суның сыйфаты һәм бактериологик күрсәткечләре белән раслана (8 нче кушымта).

Санитар саклык зонасының өченче поясы

Гидрогеологик нигезләүнең 4 бүлеге буенча башкарылган эшләр буенча, әлеге су алу корылмасының санитар саклык зонасындагы өченче пояс 1276х1036 метр зурлыгындагы озынча түгәрәктән гыйбарәт, шул исәптән агымы буенча өскә (көньяк-көнбатыш юнәлештә) — 993 м, агым буенча аска таба (төньяк-көнчыгыш юнәлештә) — 283 м, максималь киңлеге — 1036 м.

Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир астыннан су алу корылмаларының санитар саклык зонасында өченче поясының урнашу схемасы 3 нче кушымтада бирелгән. Схемада санитар саклык зонасының өченче поясы чикләрендә табигый үлән һәм агач үсемлекләре булган яшел зона һәм авыл хуҗалыгы җирләре булуы күренә. Югары Чаллы т. п. торак төзелеше әлеге су алу җайланмасының санитар саклык зонасындагы өченче поясыннан читтә урнашкан.

Әлеге су алу җайланмаларының өченче поясы чикләрендә җир асты суларының химик пычрану куркынычына бәйле объектлар (бетерелмәгән скважиналар, ягулык-майлау материаллары складлары, агулы химикатлар һәм минераллы ашламалар, сәнәгый агынтылар, шлам саклау урыннары һ.б.) юк. Шулай итеп, Шәңгәлче һәм Ташлык т.п. һәм аның янәшәсендәге территорияләрдә су җыю скважиналарын урнаштыру мәйданчыкларының санитар һәм экологик торышы уңай, бу химия

күрсәткечләре буенча сайлап алына торган суның кондицион сыйфаты белән раслана (8 нче кушымта).

6. Санитар саклык зонасы территориясендә саклык чараларын үткәрү буенча тәкъдимнәр

СанПиН 2.1.4.1110-02 нигезендә, билгеләнүенә туры китереп, санитар саклык зонасының һәр поясы өчен су алу җайланмасында суның даими составын саклау һәм аны пычрату мөмкинлеген кисәтү юлы белән чаралар күздә тотыла.

Беренче пояс буенча чаралар

Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясе койма белән әйләндереп алынган, яшел үсентеләр полосасы белән якланган һәм каравыл сакчысы белән тәэмин ителгән булырга тиеш. Биек кәүсәле агачлар утырту рөхсәт ителми. Корылмаларга бара торган юллар каты өслекле булырга тиеш.

Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясе өслек агымының аның чикләреннән читтә су бүлү каналларына бүлеп бирелүен исәпкә алып планлаштырылырга тиеш. Скважина сөзәк урында яки түбәнлектә урнашкан очракта, өске агымны җыю өчен тау каналлары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясендә суүткәргеч корылмаларын эксплуатацияләүгә турыдан-туры катнашы булмаган һәм беренче пояс территориясендә мәҗбүри урнаштыруны таләп итми торган биналар, корылмалар һәм җайланмалар төзү һәм урнаштыру тыела.

Скважиналар, насос станцияләре, торак, җитештерү һәм башка су үткәрү корылмаларына катнашы булмаган биналарда резервуарлар урнаштыру тыела.

Гамәлдәге торак, җитештерү һәм башка биналар санитар саклык зонасының беренче поясы чикләренә якын урнашкан очракта, алар территориясен пычрану мөмкинлеген булдырмый һәм санитар саклык зонасының беренче поясы территориясеннән тулысынча изоляцияләүне тәэмин итә торган төзекләндерү чаралары күрелергә тиеш.

Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясендә урнашкан биналар ташландык суларны көнкүреш яки эшчәнлек канализациясенең иң якын системасына яки санитар саклык зонасындагы беренче поястан читтә икенче пояс территориясендәге санитар режимны исәпкә алып урнаштырылган җирле чистарту корылмалары станцияләренә агыза торган канализация белән җиһазландырылырга тиеш. Искәрмәле очракларда, канализация булмаса, санитар саклык зонасының беренче поясы территориясе пычрануга юл куймый торган урыннарда урнашкан, нәҗесләрне һәм көнкүреш калдыкларын кабул итү өчен, аларны чыгарганда су үткәрми торган корылмалар төзелергә тиеш.

Санитар саклык зонасының беренче поясы территориясендә түбәндәгеләр тыела:

- кешеләрнең, шул исәптән суүткәргечтә эшләүче затларның да, яшәве;
- чит кешеләрнең үтеп керүе;
- терлек асрау;
- ашлама һәм агулы химикатлар кулланып, утырту өчен территориядән файдалану;
- төзелеш эшләрен үткәрү (су үткәрү ихтыяҗлары белән бәйле төзелеш эшләре бары тик Роспотребнадзор органнары белән килешенеп кенә башкарыла ала).

Санитар саклык зонасының беренче поясында урнашкан су үткәрү корылмалары скважина очлыклары һәм скважина авызлары, резервуарларның люклары һәм агызу торбалары һәм насосларга су тутыру җайланмалары пычрану мөмкинлеген калдырмауны исәпкә алып җиһазландырылырга тиеш.

Су алу корылмаларының барысы да су алу корылмасын проектлаганда һәм санитар саклык зонасы чикләрен нигезләгәндә каралган проект җитештерүчәнлегендәге су алу корылмасын эксплуатацияләгәндә фактик дебитның туры килүенә системалы тикшерү уздыру аппаратурасы белән җиһазландырылырга тиеш.

Югарыда санап үтелгән санитар таләпләр нигезендә әлеге проектта санитар саклык зонасының поясы чикләрендә түбәндәге чаралар каралган.

Һәр скважинадан 30,0 м радиуслы санитар саклык зонасы поясы территориясе тимер-бетон баганалар буенча тимер челтәрле панельләр белән коймалап алынган, бикләнә торган ишек белән җиһазландырылган. Коймада йозакка бикләнә торган капкалар һәм ишекләр урнаштыру күздә тотыла. Проектта скважиналарның павильоннарын төзү каралган. Санитар саклык зонасы мәйданында үлән капламы даими чабып торырга тиеш, булган агачлар саклана. Су алу корылмасының санитар саклык зонасы поясы территориясендә каты өслекле керү юллары проектланган. Скважиналар авызын су үлчәү счетчиклары һәм җир асты суларының динамик дәрәҗәсен үлчәү җайланмалары белән җиһазландыру күздә тотыла. Җир өсте суларын санитар саклык зонасының беренче поясы мәйданыннан җир өстеннән агып төшү өчен, 0,5 м тирәнлеге һәм 0,3 м киңлеге буенча су үткәргеч канаулар проектлана. 2.04.02-84 СанПиН нигезендә беренче санитар саклык зонасы поясы территориясен саклауны күздә тотарга.

Икенче һәм өченче пояслар буенча чаралар

Санитар саклык зонасының икенче һәм өченче поясы территориясендә җирдән файдалану режимы билгеләнә. Монда СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләрендә билгеләнгән түбәндәге гомуми чаралар күздә тотыла:

- барлык иске файдаланылмый торган скважиналарны ачыклау, бетерү (тампонаж) яисә торгызу һәм су офыгын пычрату куркынычын тудыручы гамәлдәге скважиналарны тәртипкә китерү, шул ук вакытта бетерелә торган скважиналарның тампонажы расланган проект буенча һәм санитария табибы һәм гидрогеологы күзәтчелегендә су йөртү офыгының беренчел якклануын торгызып башкарылырга тиеш;
- техник һәм янгынга каршы максатлар өчен резерв сыйфатында ликвидацияләнергә тиешле скважиналарны саклауны тыю; - йота торган скважиналарны һәм җайланмаларны ачыклау һәм бетерү;
- яңа скважиналар бораулауны көйләү;
- су үткәрә торган офыкның саклау катламын бозып, җир асты байлыкларын эшкәртүне тыю;
- яңа төзелешнең теләсә кайсы төрен үткәрү бары тик дәүләт санитар-эпидемиология күзәтчелеге органнары белән килешеп кенә гамәлгә ашырылырга тиеш;
- ягулык-майлау материаллары складларын, агулы химикатлар, сәнәгый агынтылар, шламсаклагычларны һәм җир асты суларының химик пычрану куркынычын китереп чыгара торган башка объектларны урнаштыруны тыю; мондый объектларны урнаштыру, геологик контрольлек органнары бәяләмәсен исәпкә алып бирелгән дәүләт санитар-эпидемиологик күзәтчелеге органнарының санитар-эпидемиологик бәяләмәсе булганда гына, санитар саклык зонасының өченче поясы чикләрендә рөхсәт ителә.

- файдаланыла торган сулы горизонтка турыдан-туры гидрологик бәйләнеше булган җир өсте суларын санитар саклаганда җир өсте суларын саклауга карата гигиена таләпләре нигезендә кирәкле чараларны үз вакытында башкару.

Әлеге проектта 2 һәм 3 санитар саклык зонасы поясы чикләрендә югарыда санап үтелгән гомуми чараларны үтәү тәкъдим ителә.

Югарыда санап үтелгән чаралардан тыш, санитар саклык зонасының икенче поясы чикләрендә өстәмә рәвештә түбәндәге чаралар үтәлергә тиеш:

- зиратларны, үләт базларын, ассенизация кырларын, фильтрлау кырларын, тирес саклагычларны, силос траншеяларын, терлекчелек һәм кошчылык предприятиеләрен һәм җир асты суларын микроб пычратуга китерә торган башка объектларны урнаштыру, шулай ук ашламалар һәм агулы химикатлар куллану, төп файдаланудагы һәм реконструкцияләүдәге урманнарны кисү рөхсәт ителми;
- санитар саклык зонасының икенче поясы территориясендә урнашкан торак пунктларны төзекләндерү буенча мәҗбүри чаралар үткәрү (каналлаштырылган су белән тәэмин итүне оештыру, су үткәрми торган чүп-чарларны вакытында алып чыгу, аларны җайга салу һәм өске стокның бүленгән өлешен оештыру һ.б.).

Башкаручы геолог Лябах Г.Г.

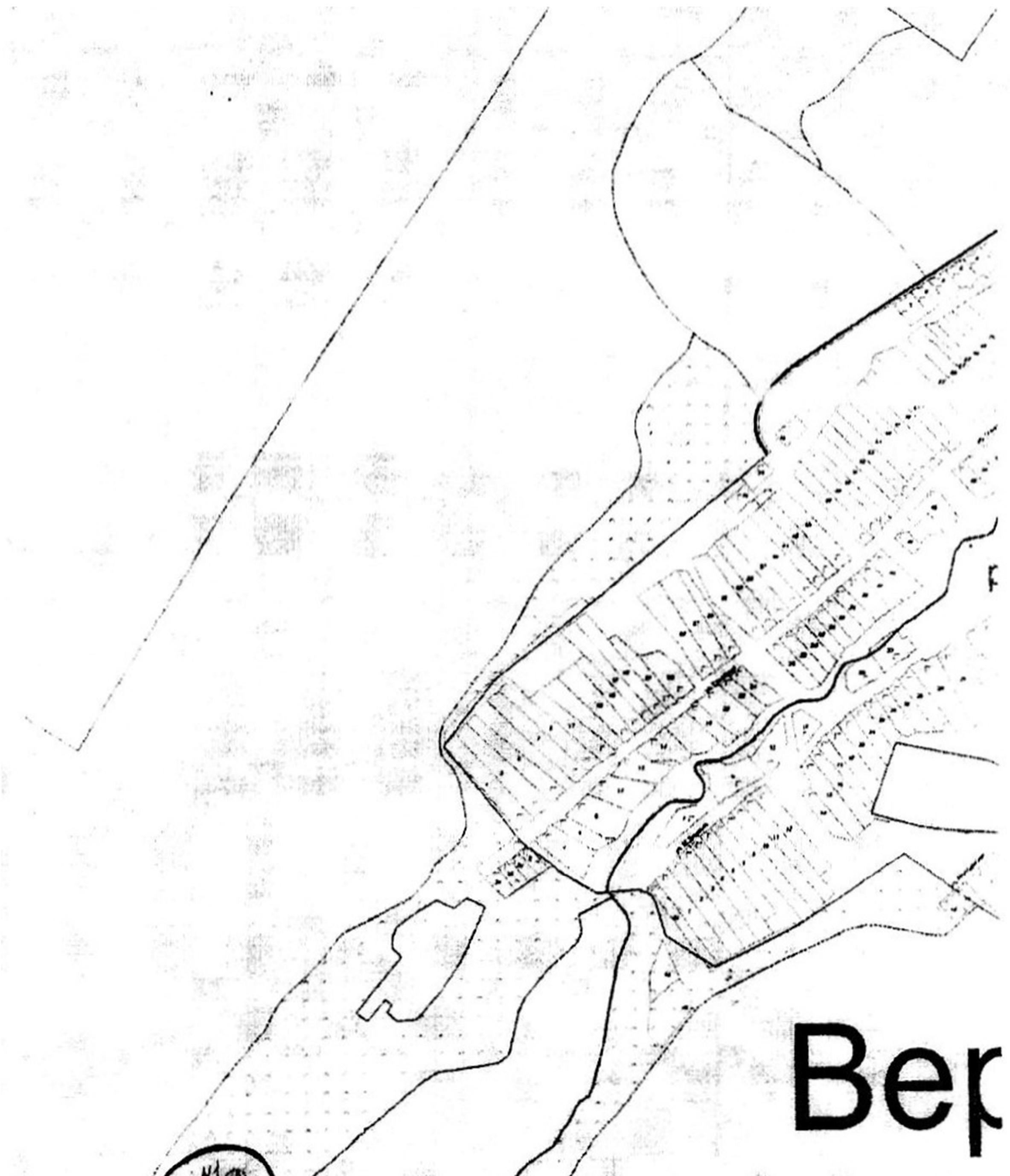

РЕСПУБЛИКАСЫ ТҮБӘН КАМА ШӘҺӘРЕ ЖАВАПЛЫЛЫГЫ ЧИКЛӘНГӘН ЖӘМГЫЯТЬ
РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН ГОРОД НИЖНЕКАМСК ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ
ОГРН 1131651000887
«Жилкомсервис»
ДЛЯ ДОКУМЕНТОВ
ИНН 1651068882

*Рис.3.*Схема расположения второго пояса ЗСО водозабора подземных вод ООО «Жилкомсервис» в н.п.Верх.Челны. Масштаб 1:8000

инженер ПТО Камовская Е.Н.

N1 водозаборная скважина

граница II пояса ЗСО

КОПИЯ

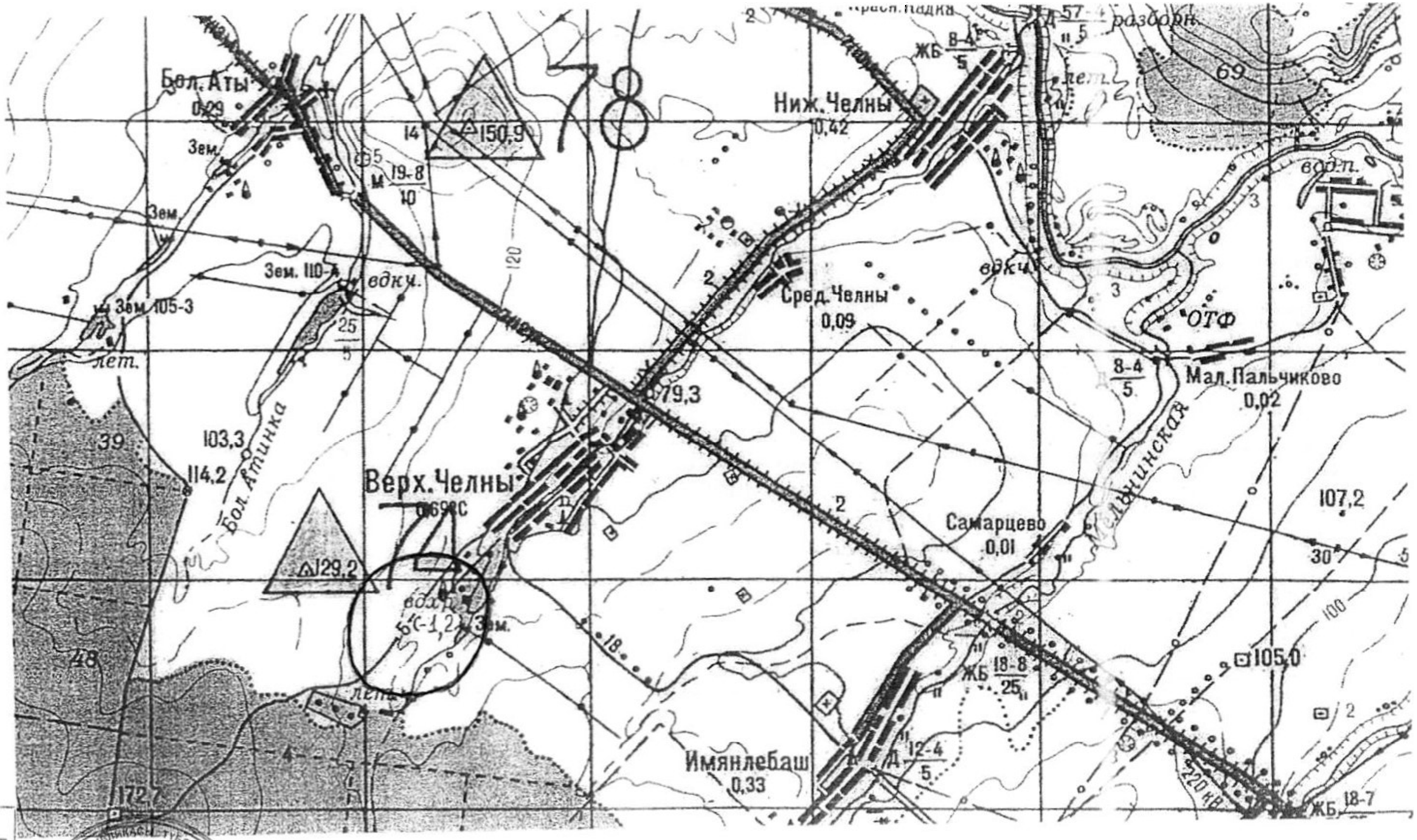

ма расположения III пояса ЗСО водозабора в н.п. Верх. Челн. Масштаб 1:50 000

водозабор

граница III пояса ЗСО

КОПИЯ ВЕРНА

УТВЕРЖДАЮ:

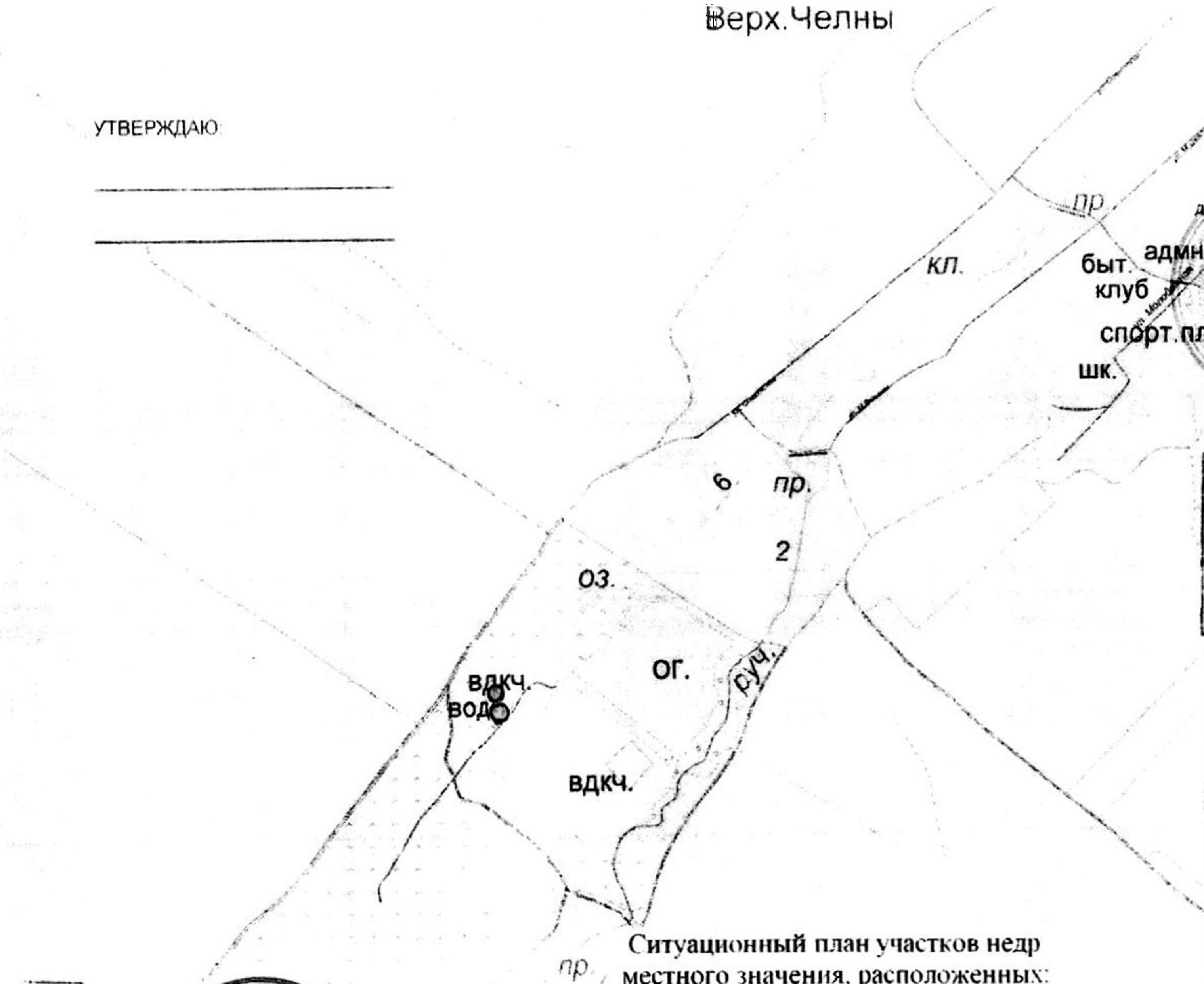

Ситуационный план участков недр местного значения, расположенных:
РТ, Нижнекамский район,
Краснокадкинское сельское поселение
с.Верхние Челны

● артезианская скважина

ЛИЦЕНЗИЯ
НА
ПОЛЬЗОВАНИЕ
НЕДРАМИ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ҖИР АСТЫ
БАЙЛЫКЛАРЫННАН
ФАЙДАЛАНУГА
ЛИЦЕНЗИЯ

ТАТ НКШ	01650	ВЭ
серия	**номер**	**вид**

Выдана: Обществу с ограниченной ответственностью «Жилкомсервис» (ИНН 1651068882)

в лице директора Пучкова Валерия Юрьевича

с целевым назначением и видами работ: геологическое изучение с целью оценки и добычи подземных вод для хозяйственно-питьевого водоснабжения населения.

Участок недр расположен: в пределах Галиевского месторождения подземных вод, в н.п.Верхние Челны Нижнекамского муниципального района Республики Татарстан.

Описание участка недр, координаты угловых точек, копии топопланов приведены в приложении № 3, 4.

Право пользования участком недр получено на основании: приказа Министерства экологии и природных ресурсов Республики Татарстан № 818-п от 29.08.2016 (приложение № 2).

Участок недр имеет статус: геологического и горного отвода.

Срок окончания действия лицензии: 01.10.2026.

инженер ПТО Калюжная

ЗАРЕГИСТРИРОВАНО «30» декабря 20.. в реестре за № 76..

«Жилкомсервис» ДЛЯ ДОКУМЕНТОВ ИНН 1651068882

Әлеге лицензиянең аерылгысыз өлешләре булып түбәндәге документлар һәм кушымталар тора:

1. Югары Чаллы т. п. җир асты байлыкларын бәяләү һәм чыгару максатында геологик өйрәнү өчен «Жилкомсервис» ҖЧҖ җир асты байлыкларыннан файдалану шартлары турында лицензия килешүе — 8 биттә;

   2. Татарстан Республикасы Экология һәм табигать ресурслары министрлыгының «Жилкомсервис» ҖЧҖ Югары Чаллы торак пунктында җир асты суларын бәяләү һәм чыгару максатында геологик өйрәнү өчен җир асты байлыкларыннан файдалану хокукын бирү турында» 2016 елның 29 августындагы 818-п номерлы боерыгы — 1 биттә;

3. ТР Түбән Кама районының Югары Чаллы т.п. «Жилкомсервис» ҖЧҖ хуҗалык-эчә торган су ихтыяҗлары өчен җир асты суларын чыгару өчен файдалануга тапшырыла торган җир асты байлыклары кишәрлеге турында гидрогеологик бәяләмә – 13 биттә;

4. Җирле әһәмияттәге җир асты байлыклары кишәрлегенең вәзгыяти планы. Түбән Кама районы, Кызыл Чапчак авыл җирлеге, Югары Чаллы авылы. 1:10000 – 1 биттә.

КҮЗӘТЧЕЛЕК БУЕНЧА ФЕДЕРАЛЬ ХЕЗМӘТ

ТР Түбән Кама муниципаль районының Кызыл Чапчак авыл җирлеге территориясендә Кызыл Чапчак авылындагы 1, 2 нче һәм Түбән Чаллы авылында 1, 2 нче, Югары Чаллы авылында 1, 2 нче скважиналар территориясендә су белән тәэмин итү чыганакларының санитар саклык зоналары территориясенең санитар торышын яхшырту планы. 2017-2027 елларга.

	Эшләр исеме	Эшләрнең бәясе, мең сум.	Финанслау чыганагы				Чараның, аның этапларының үтәлеш вакыты, ел.	Башкаручы (подрядчы)	Эшләр башкару өчен шартнамә булу	Чараны тормышка ашыру өчен җаваплы зат (ФИА, вазыйфасы)
			Федераль бюджет	РФ субъекты бюджеты	Шәхси акчалар	Башка чыганаклар				
1	Су объектларын санитар саклык зоналары проектларын раслау						2017 ел.	"Жилкомсервис" ҖЧҖ		"Жилкомсервис" ҖЧҖ баш инженеры Гыйзетдинов М.Д.
2	СанПиН 2.4.1110-02 нигезендә санитар саклык зонасының беренче поясын коймалап алу	3336,00				3336,00	4 кв. 2023 ел.	Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов
3	Корылмаларга каты өслекле юллар урнаштыру	208,5				208,50	4 кв. 2023 ел.	Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов
4	Санитар саклык зонасының беренче поясы чикләреннән агынты суларны өслектән чыгаруны тәэмин итү	69,50				69,50	4 кв. 2023 ел.	Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов
5	Суүткәрү корылмаларына катнашы булмаган биналар, корылмалар һәм җайланмаларны төзү һәм урнаштырмау буенча контроль						даими	"Жилкомсервис" ҖЧҖ, Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		"Жилкомсервис" ҖЧҖ баш инженеры Гыйзетдинов М.Д. Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов
6.	Якын-тирәдәге биналардан һәм корылмалардан санитар саклык зонасының беренче поясы пычрануга юл куймауны контрольдә тоту						даими	"Жилкомсервис" ҖЧҖ, Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		"Жилкомсервис" ҖЧҖ баш инженеры Гыйзетдинов М.Д. Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов
7	Санитар саклык зонасының беренче поясыннан читтә урнашкан биналардан һәм корылмалардан агынты суларны агызуны контрольдә тоту						даими	"Жилкомсервис" ҖЧҖ, Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК		"Жилкомсервис" ҖЧҖ баш инженеры Гыйзетдинов М.Д. Кызыл Чапчак авыл җирлеге БК җитәкчесе Б.В. Илдарханов

8	Кешеләрнең яшәүләренә, чит кешеләр керүенә, терлек асраууга, агулы химикатлар кулланып, җир биләмәләреннән файдалануына, сүүткәргеч ихтыяҗларына бәйле эшләрдән тыш, төзелеш эшләрен башкаруга юл куймауны контрольдә тоту						даими	"Жилкомсервис" Кызыл Чапчак ав БК
9	Скважина очлыклары һәм тамагы аша эчә торган суның пычрану ихтималын бетерүне тәэмин итә торган чараларны уздыру	42,00				42,00	2023 ел.	Кызыл Чапчак ав башкарма комите
10	Факттагы дебитның туры килүен системалы тикшерү өчен су алу аппаратурасы белән тәэмин итү	120,00			120,00		2023 ел.	"Жилкомсерв
11	Санитар саклык зонасының 1, 2 һәм 3 поясы территориясендә ташландык скважиналарны һәм җайланмаларны ачыклау һәм бетерү	проект нигезендә				проект нигезендә	даими	Кызыл Чапчак ав башкарма комит
12	Санитар саклык зонасының 1, 2 һәм 3 поясы территориясендә яңа скважиналар бораулауны көйләү						даими	Кызыл Чапчак а БК
13	Ягулык-майлау материаллары складларын урнаштырмауны контрольдә тоту. 1, 2 һәм 3 пояс территориясендә санитар саклау зоналары						даими	Кызыл Чапчак а БК
14	Санитар саклык зонасының 1, 2 һәм 3 поясы территориясендә зиратларны, үләт базларын, ассенизация кырларын һ.б. урнаштыруны контрольдә тоту						даими	Кызыл Чапчак а җирлеге БК
15	Санитар саклык зонасының икенче поясы территориясендә урнашкан торак пунктларны төзекләндерү буенча чаралар үткәрү						даими	Кызыл Чапчак а җирлеге БК

Муниципаль милектә булган җир
кишәрлеген арендалау шартнамәсе
№ 5/14

Түбән Кама шәһәре

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Кызыл Чапчак авыл җирлеге башкарма комитеты, алга таба «Арендага бирүче» дип атала, Устав нигезендә эш итүче җитәкче Илдарханов Баһданур Вәдүт улы тарафыннан, бер яктан, һәм «Жилкомсервис» ҖЧЖ, алга таба «Арендага алучы» дип атала, Устав нигезендә эш итүче директоры Пучков Валерий Юрьевич исеменнән, икенче яктан, әлеге шартнамәне төзеделәр, алга таба «Шартнамә» дип атала, түбәндәгеләр турында:

1. Шартнамәнең предметы

1.1. Шартнамә төзү вакытына Арендага бирүченең муниципаль милегендә булган җирләр арасыннан җир кишәрлеген (алга таба – «Кишәрлек») әлеге Шартнамәнең аерылгысыз өлеше булып торган 2 нче кушымтада нигезендәге мәйданда бирә, ә Арендага алучы кабул итеп ала.

2. Аренда хакы

2.1 Кишәрлек өчен аренда хакы күләме тәшкил итә елына бер мең сум.

2.2. Аренда хакының күләме яклар тарафыннан 2 елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә яңадан карала. Яклар килешүе буенча аренда түләве күләме үзгәргән очракта, Арендага бирүче тарафыннан аренда хакын алга таба исәпләү һәм түләү Шартнамәгә өстәмә килешүләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.3. Аренда хакы киләсе елның 2 мартына кадәр ел саен күчерелә.

3. Якларның хокуклары һәм бурычлары

3.1. Арендага бирүче хокуклы:

3.1.1. Арендага бирүче белән килешү буенча Шартнамәгә үзгәрешләр һәм Законнар үзгәргән очракта төгәллекләр кертү.

3.1.2. Арендага алучы эшләрне Шартнамәне бозып башкарган очракта, эшләрне туктату.

3.1.3. Шартнамә шартлары нигезендә аның кулланылышын контрольдә тоту максаты белән участок территориясенә тоткарлыксыз үтеп керү мөмкинлеге бар.

3.1.4. Арендага алучы эшчәнлеге нәтиҗәсендә җирләрнең сыйфаты начараюга китергән зыянны каплауны таләп итәргә.

3.1.5. Шартнамәнең 5.7.1-5.7.3 пунктында каралган очракларда һәм тәртиптә Шартнамәне өзүне таләп итәргә.

3.2. Арендага бирүче бурычлы:

3.2.1 Җир кишәрлеген арендаторга бер ай эчендә кабул итү - тапшыру акты нигезендә тапшырырга.

3.2.2. Шартнамә төзелгәнче, арендага алучыны үзенә билгеле булган барлык җитешсезлекләр турында кисәтергә

3.2.3. Максатчан билгеләнеш нигезендә җир кишәрлеген файдалану өчен яраклы хәлдә тапшыру

3.2.4. Җир кишәрлеген Арендага алучы кабул итү-тапшыру актына кул куюдан читләшмәскә.

3.2.5. Әгәр Шартнамә шартларына һәм табигать саклау законнары таләпләренә каршы килмәсә, Арендага алучының хуҗалык эшчәнлегенә тыкшынмаска.

3.2.6. Кишәрлектә булган минераллы һәм су ресурсларыннан файдалану өчен өченче затларга хокук кулланмаска һәм аларны бирмәскә.

3.3. Арендага алучы хокуклы:

3.3.1. Үз ихтыяҗлары өчен кишәрлектә киң таралган файдалы казылмаларны, төче җир асты суларын, өске сулыкларны, шулай ук ябык сулыкларны файдаланырга.

3.3.2. Арендага бирүченең ялган мәгълүмат биргән очракта аренда түләвен киметүне яисә килешүне өзүне һәм аңа зыянны каплауны таләп итә:

- җир кишәрлегенең авырлыклары һәм рөхсәт ителгәнчә файдалану чикләре турында

- арендалана торган кишәрлекне куллануга сизелерлек йогынты ясый торган күрше җир кишәрлекләреннән файдалану турында;

- җирнең Арендага алучы тарафыннан планлаштырыла торган файдалануына йогынты ясарга мөмкин булган сыйфат үзлекләре турында;

3.3.3. Җир кишәрлегеннән файдалану процессында җитешсезлекләр ачыкланганда, сайлап алып, түбәндәгеләрне таләп итәргә:

- җитешсезлекләрне түләүсез нигездә бетерү;
- җитешсезлекләрне бетерү өчен шәхси чыгымнарны каплау;
- аренда түләвен бәрабәр күләмдә киметү;
- Шартнамәне вакытыннан алда өзүне таләп итү.

3.3.4. Арендага бирүчегә хәбәр итеп, җир кишәрлегендәге җитешсезлекләрне бетерү өчен тотылган чыгымнарны аренда түләвеннән мөстәкыйль рәвештә саклап калырга хокуклы.

3.3.5. Арендага бирүче Шартнамәнең 3.2.1 пунктында күрсәтелгән срокта җир кишәрлеген бирмәгән очракта, чыгымнарны каплау яисә Шартнамәне өзү турында таләп итәргә.

3.3.6. Аренда түләвен киметүне яисә Шартнамәне өзүне һәм Арендага бирүченең Шартнамә төзегән вакытта Арендага бирүче белми торган кишәрлеккә өченче затларның хокуклары турында кисәтмәгән очракта, зыяннарны каплау турында таләп итү хокукы.

3.4. Арендага алучы бурычлы:

3.4.1. Ел дәвамында җир кишәрлеген максаты буенча файдалана башларга. Кишәрлекне үзләштерү өчен кирәкле булган вакыт, шулай ук стихияле бәла-казалар яки мондый файдалану мөмкинлеген бирми торган

башка шартлар аркасында билгеләнеше буенча Кишәрлек файдалана алмый торган вакыт әлеге чордан төшереп калдырырла. Әлеге пунктта билгеләнгән чор Шартнамәнең 3.2.1 пунктында күрсәтелгән Арендага алучыга Кишәрлекне кабул итү-тапшыру акты нигезендә Кишәрлек бирелгән вакыттан башлап исәпләнә.

3.4.2. Җир кишәрлеген аның максатчан билгеләнеше, әйләнә-тирә мохиткә, шул исәптән табигый объект буларак җиргә зыян китермәскә тиешле ысуллар белән кулланырга.

3.4.3. Аренда түләвен килешүнең 2 бүлегендә билгеләнгән күләмдә, тәртиптә һәм срокларда кертергә.

3.4.4. Кишәрлектә урнаштырылган межалау, геодезия һәм башка махсус билгеләрне сакларга.

3.4.5. Шартнамә шартлары нигезендә аны куллануны контрольдә тоту максатыннан, Арендага бирүченең кишәрлек территориясенә керүенә комачауламаска.

3.4.6. Җир кишәрлеген Арендага алучыга тапшырганчы, җир кишәрлеген максатчан файдалану өчен яраклы хәлгә китерергә һәм аны бер ай дәвамында Арендага бирүчегә кабул итү-тапшыру акты буенча тапшырырга кирәк.

3.5. Арендага бирүче һәм Арендага алучы Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән башка хокукларга ия һәм башка бурычларга ия.

4. Якларның җаваплылыгы

4.1. Арендага алучы кишәрлектән дөрес файдалану өчен җаваплы.

4.2. Арендага алучы, Шартнамә нигезендә яки үзенең компетентсыз гамәлләре аркасында, җир кишәрлеген билгеләнеше буенча файдаланмаган өчен Арендага бирүчегә китерелгән барлык зыяннарны тулысынча каплау өчен җаваплы була.

4.3. Яклар Шартнамәне гамәлгә ашыру белән бәйле һәм аренда түләүләре һәм җир кишәрлегеннән файдалану күздә тотыла торган түләү күләменә һәм срокларына кагылышлы конфиденциаль мәгълүматны таратмаска тиеш.

4.4. Шартнамә шартларын үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен яклар Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы була.

4.5. Кишәрлекне субарендага бирү Арендага бирүче ризалыгыннан башка рөхсәт ителә

4.6. Шартнамәдән килеп чыккан бәхәсләр гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә хәл ителә. 4.7 Җир кишәрлеген арендага бирүгә кагылышлы дәүләт органнары белән барлык мәсьәләләр арендага алучылар тарафыннан хәл ителә. Ул Шартнамәнең законлылыгы һәм нигезләнгәнлеге өчен җаваплылыкны үз өстенә ала.

4.8. Арендага бирүче Шартнамәнең законсызлыгы аркасында Арендага алучыга зыян китерергә мөмкин булган барлык чыгымнарны Арендага алучыга кайтарырга тиеш.

5. Шартнамәне үзгәртү һәм туктату

5.1. Әлеге Шартнамә кабул итү-тапшыру акты буенча Кишәрлекне фактта тапшырганнан бирле вакыты чикләнми торган булып тора.

5.2. Якларның һәркайсы, бер-берсен 3 ай алдан кисәтеп, Шартнамәдән теләсә кайсы вакытта баш тартырга хокуклы

5.3. Шартнамәгә үзгәрешләр һәм (яки) өстәмәләр яклар тарафыннан язма рәвештә рәсмиләштерелә.

5.4. Шартнамәне үтәүгә комачаулаучы көтелмәгән хәлләр килеп туган очракта, ул яклар килешүе буенча өзелергә мөмкин. Шартнамә, аны өзү турында икенче якка тәкъдим җибәрелгәннән соң, якларның берәрсенең инициативасы буенча вакытыннан алда өзелергә мөмкин. Өзүдән баш тарткан очракта яисә бер ай дәвамында җавап алынмаса,

мәнфәгатьле як ТР Ардитраж сулына Шартнамәне өзү турында таләп белдерергә хокуклы.

5.5. Шартнамәне өзү Шартнамәне өзү өчен нигезне үз эченә алган килешү төзү юлы белән рәсмиләштерелә. Шартнамә буенча йөкләмәләр судның Шартнамәне өзү турындагы карары законлы көченә кергән мизгелдән туктатыла.

5.6. Шартнамә Арендага бирүче инициативасы буенча Шартнамәнең 5 пунктында каралган тәртиптә өзелергә мөмкин, Арендага алучы:

5.6.1. Җир кишәрлеген аның максатчан билгеләнеше нигезендә файдаланмаса,

5.6.2. Кишәрлекне аны бозуга китерә торган ысуллар белән кулланса.

5.6.3. Кишәрлекне 2 (ике) ел дәвамында ирешелергә тиешле максаты нигезендә кулланмаса.

5.6.4. Шартнамәнең 2.3 пунктында билгеләнгән чор узганнан соң ике ел рәттән артык аренда түләвен кертмәсә.

5.7. Шартнамә Арендага алучы инициативасы белән вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

5.7.1 Арендага бирүче Кишәрлекне Шартнамәнең 3.2.1 пунктында билгеләнгән чорда арендага бирмәсә.

5.7.2. Арендага бирүче Шартнамә шартлары һәм Кишәрлекнең максатчан билгеләнеше буенча Кишәрлектән файдалануга каршылыклар тудырса.

5.7. 3. Кишәрлектә Шартнамәне төзегән вакытта Арендага бирүче белән алдан ук килешенмәгән җитешсезлекләр булса, Арендага алучыга бу хакта алдан ук билгеле булмаса һәм Кишәрлекне караган вакытта ачыкланырга тиешле булмаса.

6. Өстәмә шартлар

6.1. Шартнамә кул куелганнан вакыттан үз көченә керә.

6.2. Арендага алучыда аренда хокукы Шартнамәне имзалаган вакыттан барлыкка килә.

6.3. Шартнамәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү Шартнамәнең аерылгысыз өлеше булган өстәмә килешү белән язма рәвештә рәсмиләштерелә.

6.4. Арендага бирүче үзгәртеп корылганда яисә бетерелгән очракта, Арендага бирүченең Шартнамә буенча хокуклары һәм бурычлары хокуклы варисына яисә Мөлкәткә милекчелек хокукы яки Мөлкәтне түләүсез файдалануга тапшыру өчен нигез булган башка хокук күчкән башка затка күчә.

6.5. Арендага алучы үзгәртеп корылган очракта, Шартнамә буенча аның хокуклары һәм бурычлары аның хокуклы варисы булган юридик затка күчә.

6.6. Шартнамә ике нөсхәдә төзелде, аларның икесе дә бер үк юридик көчкә ия, һәр як өчен берәр нөсхәдә.

«Арендага бирүче» «Арендага алучы»

Шартнамәг
ә кушымта

Кабул итү-тапшыру акты

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районының Кызыл Чапчак авыл җирлеге башкарма комитеты, алга таба «Арендага бирүче» дип атала, җитәкчесе Илдарханов Баһданур Вәдүт улы йөзендә,

Устав нигезендә эш итә, бер яктан һәм «Жилкомсервис» ҖЧЖ, алга таба «Арендага алучы» дип атала, директоры Пучков Валерий Юрьевич йөзендә, Устав нигезендә эш итә, икенче яктан, Шартнамәне төзү вакытына Арендага бирүченең муниципаль милегендә булган җирләрдән җир кишәрлеген (алга таба – «Кишәрлек») кабул итеп ала.

Якларның дәгъвалары юк.